

Літ: Путилов Б.Н. Современная фольклористика и проблемы текстологии // Рус. лит. 1963. № 4; Азбелев Н.С. Основные понятия текстологии в применении к фольклорному материалу // Принципы текстологического изучения фольклора. М.; Л., 1966.

К. П. Кабашинікаў.

ВАРЫЯНТНАСЦЬ, форма існавання фальклору, спецыфічная асаблівасць нар. творчасці, што праяўляецца ў бытаванні яе твораў у *варыянтах*; множнасць вынікаў працэсу эвалюцыі фальклору. Сярод фундаментальных прынцыпаў функцыянавання фалькл. мастацтва прынцып варыянтнага мноства яго праяў займае цэнтральнае месца. Варыянтная форма існавання твораў фальклору ўяўляе сабой шматзвёнавы, полінакіраваны эвалюцыйны працэс, асобныя звёны (варыянты) якога эквівалентныя ў функцыянальных адносінах. В. дазваляе разглядаць сукупнасць варыянтаў як адзінства шэрагу разнастайных раўнапраўных суіснуючых твораў. У гісторыка-культурным кантэксце варыянт — вынік кожнага акта выканання — стварэння твора (ці яго часткі) нар. мастацтва; адносна самастойны твор, вынік культурнага дзеяння, адзінка фалькл. парадыгмы і культуратворчага працэсу, якая ўзнікла на тыпалагічнай і тыповай аснове. Уяўленне аб варыянтным мностве твораў фальклору фарміравалася паступова і залежала ад аб'ёму назірання матэрыялу і ўзроўню тэарэтычнай думкі. Метад супастаўлення варыянтаў стаў адным з асноўных у працэсе даследавання праблем бел. і ўсходнеславянскай фалькларыстыкі. У бел. фалькларыстыцы тыпалогія В. распрацавана на матэрыяле песеннага фальклору і ўключае рознакальковую, дыялектна-стыльваю, выканальніцкую, унутрыжанравую, мелатыпавую, мела-страфічную, паэтычна-тэкставую і інш. Як форму і вынік бытавання фальклору В. неабходна адрозніваць ад *варыятыўнасці* — працэсу змен, што з'яўляецца спосабам існавання фальклору.

Літ: Елатов В.И. Ритмические основы белорусской народной музыки. Мн., 1966. С. 190—191; Мазурына Н.Г. Варыянтнасць у беларускім песенным фальклору // Весці Нац. АН Беларусі. Сер. гуманіт. навук. 1999. № 2; Яе ж. Беларуская народнапесенная творчасць праз призму асветніцкай парадыгмы // Беларуская Асветніцтва: вопыт тысячагоддзя:

Матэрыялы 2-га Міжнар. навук. кангрэсу. Мінск, 19—20 мая 2000 г. Мн., 2000.

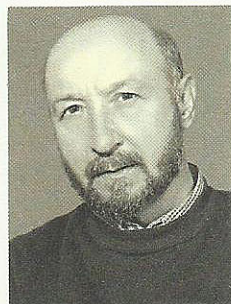
Н. Г. Мазурына.

ВАРЫЯТЫЎНАСЦЬ, фундаментальная спецыфічная асаблівасць фалькл. культуры, працэс змянення і спосаб існавання нар. традыцыі, стабільнасць якой рэалізуецца ў В. Кожны элемент сістэмы фальклору, кожны комплекс элементаў і кожная сувязь паміж імі можа з'яўляцца адначасова стабільнай і мабільнай. Эвалюцыйны працэс здзяйсняецца шматнакіравана, полістадыяльна. Ён уключае таксама і рух фалькл. твораў у пэўных межах («інтанацыйнага поля», «слоўнай вібрацыі»). Гэта суадносіцца з агульным палажэннем аб «зоннасці» («полі») усіх сродкаў выразнасці ў фальклору як аснове для варыянтнага ўвасаблення ўсяго ў ім. В. з'яўляецца вызначальным механізмам і інструментам для ўтварэння *варыянтаў*. У залежнасці ад уззелу і актыўнасці розных форм і метадаў вар'іравання нараджаюцца розныя варыянты, але ў межах выразна акрэсленай традыцыі, зыходзячы з модусу мыслення выканаўцаў-стваральнікаў пэўных дыялектна-стыльвых арэалаў. У час выканання-стварэння дзейнічае *імправізацыя* — творчы працэс кампазіцыі, які здзяйсняецца па законах вуснага мыслення, на базе і ў межах магчымасцей і асаблівасцей жанру, абапіраецца на вопыт і веды чалавека. В. як працэс існавання фальклору неабходна адрозніваць ад *варыянтнасці* — формы і выніку яго бытавання.

Літ.: Алексеев Э.Е. Фольклор в контексте современной культуры: Рассуждения о судьбах нар. песни. М., 1988; Чистов К.В. Народные традиции и фольклор. Л., 1986; Елатов В.И. По следам одного ритма. Мн., 1974.

Н. Г. Мазурына.

ВАСІЛЁВІЧ Уладзімір Аляксандравіч (н. 9.1.1952, Мінск), фалькларыст, этнограф. Кандыдат філалагічных навук (1979). Скончыў БДУ (1974). З 1974 у Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нац. АН Беларусі, з 1992 у Бел. педагагічным універсітэце імя М.Танка (з 2004 загадчык кафедры этналогіі і фалькларыстыкі). Даследуе пытанні бел. фалькларыстыкі, этнаграфіі, бел. міфалогію. Аўтар манаграфіі «Усходнеславянская гумарыстычная песня» (1979), кн. «Збіральнікі» (1991, пра збіральнікаў, выдаўцоў і даследчы-

Y. A. Vasilevich.